

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра фінансів

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету
ЕКОНОМІЧНИЙ

Анатолій Діброва

«30» травня 2023 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри фінансів

Протокол №12 від «29» травня 2023 р.

В.о. завідувач кафедри

Олена Лемішко

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Корпоративні фінанси»

Юлія Біляк

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ З

Фінансового контролінгу

Спеціальність	072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітня програма	«Корпоративні фінанси»
Факультет	Економічний
Розробники	К.е.н., доцент Біляк Ю.В.

Київ - 2023

1. Опис навчальної практики
«Фінансовий контролінг»

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітній ступінь	
Освітній ступінь	<u>Бакалавр</u> (бакалавр, спеціаліст, магістр)
Спеціальність	072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітня програма	«Корпоративні фінанси»
Характеристика навчальної практики	
Вид	Обов'язкова
Загальна кількість годин	30
Кількість кредитів ECTS	1
Форма контролю	Залік
Рік навчання	3
Семестр	6
Кількість тижнів	1

2. Мета, завдання та компетентності навчальної практики

Навчальна практика з фінансового контролінгу є складовою практичної підготовки студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за ОС «Бакалавр».

Метою навчальної практики з фінансового контролінгу – є формування у студентів теоретичних знань, пов'язаних з концепцією контролінгу, практичних навичок прийняття управлінських рішень на основі контролінгової інформації і професійних компетентностей щодо організації фінансового контролінгу на підприємстві.

У результаті проходження практики студенти повинні знати сутність, функції, принципи та види фінансового контролінгу, методичний інструментарій оперативного фінансового контролінгу, оперативної та стратегічної діагностики підприємства, принципи фінансового планування та бюджетування на підприємстві, принципи, функції та види контролінгу інвестиційних проектів, підходи до прийняття та забезпечення реалізації управлінських рішень; визначати та оцінювати витрати підприємства за джерелами формування; вміти аналізувати взаємозв'язок «витрати-обсягприбуток» та відхилення фактичних результатів від планових, розраховувати та аналізувати фінансові показники експрес-діагностики фінансового стану підприємства, визначати їх прогнозні значення, розробляти систему бюджетів підприємства, розробляти та оцінювати інвестиційні проекти підприємства, оцінювати ефективність управлінських рішень.

Навчальна практика передбачає безперервність та послідовність її організації і проведення при одержанні потрібного достатнього обсягу практичних знань і умінь відповідно до освітнього ступеня «Бакалавр».

Завдання навчальної практики оволодіння імплементацією інструментів оперативного і стратегічного контролінгу, постановкою систем управління витратами та вартісно-орієнтованого менеджменту, а також сучасними методами оцінювання результативності та фінансової діагностики компаній.

Предмет навчальної практики: методологічні положення, теоретико- методологічні засади та інструментарій здійснення фінансового контролінгу.

Набуття компетентностей:

Інтегральні компетентності (ІК): *Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі фінансів, банківської справи та страхування в ході професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.*

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК 5. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК 6. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 10. Здатність працювати у команді.

Фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

СК 1. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

СК 2. Розуміння та здатність до критичного осмислення концептуальних основ економічної теорії, які стосуються фінансів, банківської справи та страхування й узагальнюють засади і закономірності функціонування та розвитку фінансових систем.

СК 3. Здатність опановувати та усвідомлювати інформацію щодо сучасного стану і тенденцій розвитку фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК 4. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.

СК 5. Здатність використовувати базові знання і практичні навички у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

СК 6. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення, володіти інформаційними технологіями у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК 7. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність, інтерпретувати та використовувати фінансову та пов'язану з нею інформацію.

СК 10. Здатність обґрунтовувати, приймати професійні рішення в сфері фінансів, банківської справи та страхування та брати відповідальність за них.

СК 11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причиннонаслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПРН 02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

ПРН 03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

ПРН 04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПРН 05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ПРН 06. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.

ПРН 07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПРН 08. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи, сучасні фінансові технології та програмні продукти.

ПРН 09. Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію.

ПРН 10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

ПРН 11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПРН 12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.

ПРН 13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.

ПРН 14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

3. Організація проведення навчальної практики

Навчальна практика проводиться після вивчення дисципліни «Фінансовий контролінг» на 3 курсі в 6 семестрі з метою формування практичних навиків фінансового контролінгу.

Навчальна практика у Національному університеті біоресурсів і природокористування України регламентується наступними положеннями:

- Про організацію освітнього процесу в НУБіП України (оновлене) від 26.04.2023 р.
- Положення про практичну підготовку студентів НУБіП України від 05.11.2021 р.
- Порядок проведення практичної підготовки у навчально-дослідних господарствах НУБіП України від 26.02.2020р.
- Порядок проведення лабораторних та практичних занять у навчальних (навчально-науково-виробничих) лабораторіях НУБіП України від 26.02.2020р.

Згідно з навчальним планом для ОС «Бакалавр» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» навчальна практика з фінансового контролінгу передбачена тривалістю 1 тиждень та в обсязі 30 годин.

Навчально-методичне керівництво практикою здійснює кафедра фінансів.

На початку практики студенти отримують інструктаж з охорони праці. Контроль за роботою студентів під час навчальної практики здійснює керівник практики. Студент при проходженні навчальної практики повинен згідно з вимогами програми практики оформити письмовий звіт про проходження навчальної практики, представивши його на кафедру фінансів та своєчасно скласти залік з практики у вигляді захисту звіту, під час якого перевіряються набуті знання і вміння.

4. База навчальної практики.

Навчальна практика з фінансового контролінгу для студентів ОПП «Корпоративні фінанси» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» ОС «Бакалавр» проводиться в НУБіП України на кафедрі фінансів Економічного факультету на базі

навчальної лабораторії кафедри фінансів. Лабораторія оснащена необхідним матеріально-технічним забезпеченням, а саме комп'ютерним класом з виходом в мережу інтернет. Студенти мають можливість користуватись в он-лайн режимі необхідними інформаційними ресурсами, проглядати навчальні відео-фільми та виконувати поставлені керівником практики завдання під час проходження навчальної практики.

5. Програма та структура навчальної практики з вступу до фаху та соціальних комунікацій

№	Зміст і види роботи	Тижні/ Дні	Розподіл годин		
			Практичні заняття	Самостійна робота	Всього
1	Ознайомлення із нормативноправовою документацією, якою регламентується освітній процес у закладах вищої освіти. Проходження інструктажів з техніки безпеки та охорони праці на базі практики. Визначення завдань навчальної практики та ознайомлення з вимогами до проходження навчальної практики.	1/1	4	2	6
2	Ознайомлення із положеннями, що регламентують освітній процес у НУБП України. Оформлення щоденника навчальної практики. Ознайомлення з вимогами до підготовки звіту про практику. Виконання індивідуальних завдань.	1/2	4	2	6
3	Ознайомлення із системою вищої освіти провідних країн світу. Оформлення щоденника навчальної практики. Виконання індивідуальних завдань.	1/3	4	2	6
4	Ознайомлення із особливостями фінансового контролінгу на підприємстві. Роль фінансового контролінгу на підприємстві. Ознайомлення з вимогами до оформлення звіту про практику. Оформлення щоденника практики. Систематизація зібраної інформації для звіту з навчальної практики за встановленими вимогами.	1/4	4	2	6
5	Підготовка звіту про навчальну практику та щоденника практики. Захист звіту	1/5	4	2	6
ВСЬОГО			20	10	30

6. Організація проведення навчальної практики.

Відповідальність за організацію, проведення і контроль навчальної практики покладається на керівників практики, призначених кафедрою фінансів НУБП України. Безпосередньо організацію навчальної практики та контроль за її проведенням здійснюють завідувач, НПП кафедри фінансів.

До керівництва практикою студентів залучаються досвідчені НПП кафедри. Організаційні заходи НПП кафедр, що відповідають за проведення навчальних практик студентів:

НПП кафедри зобов'язані:

- знати та дотримуватись вимог «Положення про практичну підготовку студентів НУБіП України»;
- розробляти та вдосконалювати програми практики, навчально-методичне забезпечення та звітні документи;
- проводити організаційні заходи перед початком навчальної практики, а саме:
 - інструктаж про порядок проходження практики та охорону праці;
 - надання студентам-практикантам необхідних документів (програми, щоденників, календарних планів, індивідуальних завдань, методичних вказівок тощо);
 - ознайомлення студентів із системою звітності за результати практики, а саме: подання письмового звіту, оформлення щоденника, тощо;
 - проведення зі студентами попереднього обговорення змісту та результатів практики тощо;
 - здійснювати контроль за проходженням практики студентами на базі практики;
 - надавати завідувачу кафедри письмовий звіт про проходження практики із зауваженнями та пропозиціями щодо її поліпшення.
 - своєчасно подати звіт про проходження практики студентів на кафедру.

НПП кафедри мають право:

- перевіряти рівень підготовленості студента до виконання конкретних завдань під час проходження практики;
- здійснювати контроль щодо забезпечення належних умов навчання студентів та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці та техніки безпеки;
- вимагати від студентів виконання правил внутрішнього розпорядку та контролювати виконання цих правил;
- вживати заходи щодо порушення студентами правил внутрішнього розпорядку, правил техніки безпеки і охорони праці, невиконання студентами програми практики;
- вести або організовувати ведення табеля проведення практики студентів;
- у складі комісії проводити підсумкову атестацію за результатами практики студентів.

7. Методи навчання.

Методами навчання є способи спільної діяльності й спілкування викладача і здобувачів вищої освіти, що забезпечують вироблення позитивної мотивації навчання, оволодіння системою професійних знань, умінь і навичок, формування наукового світогляду, розвиток пізнавальних сил, культури розумової праці майбутніх фахівців.

Під час навчальної практики використовуються наступні методи навчання:

- пояснення, обговорення, демонстрація;
- практичні кейси, дискусії;
- підготовка звітів, презентації.

Застосування методики проблемного навчання та технологій дистанційного навчання.

8. Вимоги до оформлення звіту про проходження навчальної практики

По закінченні навчальної практики студент складає звіт і здає його керівнику практики. Складання звіту є частиною роботи студента та його навчальним завданням, яке виконується ним самостійно.

Вимоги до оформлення звіту про навчальну практику містяться у методичних вказівках.

Звіт з навчальної практики повинен містити:

- 1) титульний аркуш;
- 2) вступ;
- 3) розділи звіту.

4) висновки.

Вступ повинен містити відомості про мету і завдання навчальної практики.

В розділах звіту подається опис проведення практичних робіт згідно з підпунктами встановленими в змісті навчальної практики.

Висновки містять результати оцінювання отриманих результатів за виконаними індивідуальними завданнями.

9. Підведення підсумків навчальної практики Порядок і організація підведення підсумків з навчальної практики студентів визначаються «Положенням про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України».

Підведення підсумків навчальної практики проводиться після її закінчення за результатами виконання програми практики. Загальною формою звітності студента за навчальну практику є звіт, підписаний і оцінений керівником практики.

Звіт має містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики та індивідуальних завдань і оформлюється відповідно до вимог. Атестація студентів за результатами навчальної практики проводиться комісією з двох науково-педагогічних працівників (у т.ч. керівником практики) після аналізу звіту студента. Атестація студентів за результатами навчальних практик проводиться в університеті на базі практики в останній день її проведення або протягом перших десяти днів після її завершення.

Оцінку за практику вносять у екзаменаційну відомість та залікову книжку студента. Відпрацювання пропущених днів практики проводиться на базі практики у відповідності до чинних Положень НУБіП України.

Підсумки практик обговорюються на засіданнях кафедри, а загальні її підсумки підводяться на засіданнях вчених рад факультету. За результатами навчальної практики керівник готує зведений звіт і **не пізніше 10 днів після** навчальної практики подає його на кафедру.

10. Оцінювання результатів навчальної практики

Загальна оцінка підсумків роботи студента уміщує сумарне оцінювання:

- якості виконаної роботи під час практики;
- якості наповнення та оформлення щоденника і звіту про практику;
- відвідування практики;
- якості захисту звіту про практику (обґрунтованість, логічність, чіткість, переконливість у доповіді та відповідях на запитання).

Проходження студентами навчальної практики оцінюється за 100-бальною шкалою (зараховано або не зараховано) і враховує наступні блоки:

Вид роботи	Оформлення матеріалів практики	Зміст матеріалів практики	Захист практики	Всього
Сума балів	10	30	60	100 балів

Кожний блок оцінюється окремо та сумується для виведення підсумкової оцінки. Оцінка за навчальну практику викладається у відомість обліку успішності. Студент, який не виконав програму практики, неякісно оформив звіт або несвоєчасно його представив, не додержувався вимог практики й отримав негативний відгук про роботу або незадовільну оцінку під час захисту звіту, вважається таким, який не виконав навчального плану.

Оцінювання знань студента за результатами проходження навчальної практики відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від «26» квітня 2023 р. протокол № 10).

Таблиця 1.

Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результатами складання	
90-100	екзаменів	заліків
74-89	відмінно	зараховано
60-73	добре	
0-59	задовільно	не зараховано
	незадовільно	

11. Навчально-методичне забезпечення

1. Електронний навчальний курс на платформі НУБП України <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2972>

2. Біляк Ю.В. Методичні вказівки до проходження навчальної практики з фінансового контролінгу для студентів ОС «Бакалавр» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Київ. 2023. 41 с.

12. Рекомендовані джерела інформації

- 1) Конституція України (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України № 30 від 23.07.1996.
- 2) Господарський Кодекс України (зі змінами і доповненнями) // Офіційний вісник України від 28.03.2003 - 2003 р., № 11.
- 3) Господарський Процесуальний Кодекс України (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України від 11.02.1992 - 1992 р., № 6.
- 4) Податковий Кодекс України (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, N 13-14, N 15-16, N 17.
- 5) Цивільний Кодекс України (зі змінами і доповненнями) // Офіційний вісник України від 28.03.2003 - 2003 р., № 11.
- 6) Балацький О.Ф., Теліженко О.М., Соколов М.О. Управління інвестиціями: навч. посібник для студ. вищих навч. закладів. Суми: Університетська книга, 2004. 233 с.12.
- 7) Бандурка О.М., Коробов Н.П., Орлов П.І., Петрова К.Я. Фінансова діяльність підприємства: Підручник, К.: Либідь, 2002.
- 8) Бланк І. О. Фінансовий менеджмент [Текст] : навчальний посібник. К. : Ельга, 2008. - 724 с.
- 9) Брітченко І.Г., Князевич А.О. Контролінг : навч. посіб. Рівне : Волинські обереги, 2015. 280 с
- 10) Воловець Я.В. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посібник. К.: Алерта, 2005. 199 с.
- 11) Дєєва Н.М., Дедіков О.І. Фінансовий аналіз. Навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 328 с.
- 12) Тарасенко, І. О. Фінанси підприємств. К. : КНУТД, 2015. 360 с.
- 13) Тарасюк М. В. Контролінг в управлінні торговельними мережами: теорія, методологія, практика. К. : КНТЕУ, 2010. 548 с.
- 14) Терещенко О.О. Антикризове фінансове управління на підприємстві: К. КНЕУ. 2004. 268 с.
- 15) Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. К. : КНЕУ, 2006. 312с.
- 16) Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посібник. К.: КНЕУ, 2003. 554с.
- 17) Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навч. посібник. К: КНЕУ, 2004.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index>
2. Ціна держави URL: <http://cost.ua/>
3. Державна служба статистики URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг URL: <https://www.nfp.gov.ua/>
5. Ліга страхових організацій України URL: <http://uainsur.com/>
6. Національний банк України URL: <https://www.bank.gov.ua/>